

DEMOKRATI FORDRER DELTAGELSE

Af Lotte Plesner Kristensen, adjunkt, og Daniel Buch, pædagog, VIA University College

Når børns møde med kunst bliver en del af den demokratiske dannelse

Hvad betyder mødet med kunst, kultur og æstetiske processer for børns leg og dannelse? Følg med på fantasirejsen, hvor et dagtilbud i Midtjylland i samarbejde med en dramaturgisk kunstner indbyder børnene til at deltage og udfordre deres fantasi.

I projektet har en dramaturgisk kunstner i samarbejde med pædagogerne på institutionen, tilrettelagt en fantasirejse igennem institutions tilhørende skov. Undervejs møder børnene forskellige æstetiske rum og karakterer, der indbyder til deltagelse og udfordrer børnenes fantasi.

Vi har i projektet haft fokus på hvilke møder, der udfolder sig mellem børn, voksne og kunsten.

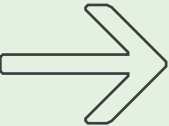
Vi går gennem skoven. Fantasirejsen er i gang. Nogle børn

følger det røde silkebånd, som danner rammen for rejsen. Andre går deres egne veje. Første stop på rejsen er ved snacktræet. Børnene samler sig omkring træet i deres kulørte regntøj, og en pædagog siger med legende stemme: "Uhm, jeg tror, jeg skal have en pandekage. Hvad skal du have, Melvin?"

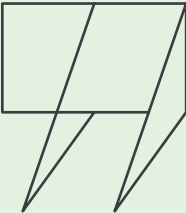
I ovenstående praksisfortælling inviterer pædagogen Melvin til at bruge sin fantasi, ved at spørge ham åbent om, hvad han ønsker. Det fiktive snacktræ bliver

DEMOKRATI FORDRER DELTAGELSE

Som projektet skred frem eksperimenterede pædagogerne mere med den frie leg og greb i højere grad børnenes idéer.

impulsen, som frisætter Melvin og de andre børn til at lege med deres fantasi og byde ind med deres idéer.

Tilskuere eller deltagere

Lise Hovik, professor i drama og teater ved Dronning Mauds Minne Højskole for barnehagelæreruddanning er i sit arbejde inspireret af børnenes behov for deltagelse og sanselige møder. Hun taler for en kunstpraksis, der omfavner børnepublikummet og inkluderer dem i det æstetiske udtryk. Pædagoger kan altså, ved at inkludere børnene i det æstetiske udtryk, åbne for fysisk interaktion og deltagelse.

Undervejs i projektet blev vi opmærksomme på, at børnenes inddragelse og udfoldelse indimellem blev udfordret af det, Hovik (med reference til den franske sociolog og antropolog Pierre Bourdieu) beskriver som tilskuerens habitus. Nogle pædagoger forbinder habituel

det, som frisætter Melvin og de andre børn til at lege med deres fantasi og byde ind med deres idéer.

Når kunstens og pædagogikkens veje krydses

En anden, der også taler om barnets dannelse via inddragelse, er Gert Biesta, der er professor ved Maynooth University og University of Edinburgh. Han peger på kunst og pædagogik som alternativer til den globale læringsdiskurs. Biesta interesserer sig for, hvordan kunsten og pædagogikkens veje kan krydse hinanden ud fra disse uddybende spørgsmål:

- Hvad vil det egentlig sige at eksistere som menneske?
- Hvorledes kan livsfylde, dømmekraft og indsigtsfuldhed opnås for den enkelte?
- Hvad er demokrati, ligeværd og åndsfrihed i fællesskabet?

Hvis pædagoger ønsker at fremme leg og dannelsesprocesser gennem kunstneriske oplevelser kræver det, at de inddrager børnene og giver dem mulighed for at skabe og deltage. Børn skal altså være handlende subjekter og ikke blot tilskuere. Pædagoger må turde følge børnenes spor, ellers risikerer de at reducere æstetikken/kunsten til et læringspotentiale, der overser oplevelsen og det sansende.

Fantasirejsen stopper ved en ramme af træ:
Pædagogen: "Hvad tror I, der er heri?"
Malte: "Fisk"
Pædagogen: "Skal vi fodre fiskene?"
Børnene: "Jaaaaah"
Børnene kaster grannåle ned til fiskene. Lukas begynder, at bygge små toppe af grannåle
Lukas: "Se det er en myretue."
Pædagogen : "Så skal vi videre til næste station."

OM

Lotte Plesner Kristensen
lpkr@via.dk

Adjunkt, VIA Pædagoguddannelsen

Lotte er optaget af forholdet mellem teori og praksis, særligt inden for drama, æstetik og pædagogik. Herunder hvorledes og hvordan æstetik og drama kan være med til at øge menneskers udtryksglæde og livskvalitet.

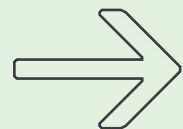
OM

Daniel Buch
danb@via.dk

Er uddannet pædagog og kandidat i Generel Pædagogik.

Han interesserer sig særligt for æstetik og æstetiske læringsprocesser. Daniel underviser i pædagogisk drama.

DEMOKRATI FORDRER DELTAGELSE

Lukas: "Ej se nu, nogen tram-pede på min myrestue."

I ovenstående eksempel bliver Lukas optaget af sin egen myretue. Men pædagogen er tilsyneladende optaget af, at de skal videre til næste station. Måske er det derfor, pædagogen overser Lukas' optagethed af myretuen? De andre børn griber impulsen, der er lagt i rammen. De fodrer fiskene og eksperimenterer med narrativet.

Tid og rum – også til leg

Hvis kunsten skal bidrage til at hjælpe børnene med at finde sig selv, og få et realistisk blik på egne personlige udfordringer og muligheder, kræver det, ifølge Biesta, at pædagogerne giver børnene tid og rum til at udforske og bearbejde.

Her spiller legen en vigtig rolle, da en stor del af børns dannelse sker gennem leg (Hammershøj 2019). Det er derfor et interes-

sant spørgsmål, hvorledes processer mellem børn og voksne kan foregå, uden de bliver for voksenstyrede, men hvor der stadig er plads til den frie leg og børnenes initiativer.

Børns initiativer kan vise vej til fællesskaber

Undervejs i vores projekt så vi mange forskellige muligheder for dette. Blandt andet var der pædagoger, der overlod mere af styringen til børnene fra begyndelsen af fantasirejsen, og som lod børnene lege med de roller, der oprindeligt var tiltænkt pædagogerne og kunstneren. *Børnene: "Vi skal ud at rejse..."* *Pædagog: "Hvor rejser vi hen i dag? Og hvordan kommer vi dertil?"* *Børnene: "Vi flyver."*

Som projektet skred frem eksperimenterede pædagogerne mere med den frie leg og greb i højere grad børnenes idéer. Også selvom det ikke passede

ind i det pågældende tema for fantasirejsen. I disse situationer oplevede vi et større fællesskab, og vi så flere dialoger i mindre grupper om tematikker, som børnene var optagede af. Vi mener, at børnene i de situationer fik bekræftet deres egen unikhed og en forståelse af hinandens forskellighed. I denne sammenhæng kan Biesta bidrage til en forståelse af, hvor kunst kan anvendes eller anvende sig selv som redskab for demokratisk dannelse, og hvor idealet om frihed og lighed realiseres via eksperimenter, medbestemmelse og samarbejde. ■

Projekt LegeKunst

Nærværende praksisfortællinger er fra en integreret daginstitution som har deltaget i det nationale udviklings- og forskningsprojekt LegeKunst.

Projektet undersøger, hvilken betydning børns møder med kunst, kultur og æstetiske processer har for børns leg og dannelse (2019-2023).

Se mere [her](#)

